

GEOGRAFISKA NOTISER

*MEDLEMSBLAD
FÖR GEOGRAFILÄRARNAS
RIKSFÖRENING*

N:r 3 1944
S E P T.
ÅRGÅNG II

I N N E H Å L L:

C. E. Nordenskjöld: Undersökning av en stads handelsområde.

Sven Swedberg: Namnkunskap och geografi.

C. E. Nordenskjöld: Ledare för jordbruksläger — en uppgift för blivande geografilärare.

H. N.: Fortbildningskurs för geografilärare.

»EN FÖRSTKLASSIG KARTBOK»

Helge Nelson och Karl D. P. Rosén

SKOLATLAS

För folkskolan och realskolan. 2:a uppl. 28 sidor.
Godkänd av Statens läroboksnämnd. Inb. kr 2: 40.
Netto för skolor och lärare 2:10 inkl. skatt.
(Norstedt.)

»De båda högt kompetenta utgivarnas namn borga för denna nya skolatlas' förträfflighet. — Klar form, med tydlig terrängbeteckning men utan överlastning av namn. — Alla kartorna äro synnerligen vackra och tydliga. Närmast avsedd för folkskolan kan denna atlas också med fördel användas vid läroverken.»

Vsbg i Pedagog. Tidskrift.

KARTBOK FÖR FOLKSKOLANS LÄGRE KLASSER

14 sidor. Godkänd av Statens läroboksnämnd.
Netto för skolor och lärare 30 öre (ej i bokhandeln, Norstedt).

»— förtjänar att få den största spridning. Det har länge varit ett önskemål att få en sådan i ett någorlunda hanterligt format och till ett skapligt pris. Båda delarna återfinnas här. Kartboken är ett tunt häfte i vanlig skolboksstorlek, starkt och bra inbunden. Professor Nelsons stora intresse för den praktiska geografiundervisningen borgar för att innehållet är förstklassigt. Färgerna äro klara och vackra, namnen rediga och lättlästa och uppställningen överskådlig. — Alltsammans alldeles utmärkt, och den lilla praktiska kartboken kan varmt förordas.»

E. H. i Social-Demokraten.

SVENSKA BOKFÖRLAGET

GEOGRAFISKA NOTISER

MEDLEMSBLAD FÖR GEOGRAFILÄRARNAS RIKSFÖRENING

Redaktion: H. NELSON (Redaktör och ansvarig utgivare), K. E. BERGSTEN, N. BJÖRSJÖ, GERD ENEQUIST, S. SWEDBERG, THEKLA THUNBERG, J. WESTIN.
Redaktionens adress: LUND.

Årgång II.

September 1944.

N:r 3.

UNDERSÖKNING AV EN STADS HANDELS- OMRÅDE

EN FORM AV ENSKILT ARBETE.

Vid Malmö handelsgymnasium har undertecknad som enskilt arbete i geografi givit eleverna i uppdrag att studera en stads handelsområde. Detta, att de själva få frambringa något nytt material, medför otvivelaktigt, att deras intresse för ämnet stimuleras. En sådan liten undersökning får givetvis inte läggas så, att den ställer för stora krav på eleverna. Den måste anpassas efter deras mogenhetsgrad och övriga förutsättningar. Söka flera elever erhålla enskilt arbete i geografi kan man ju låta dem samarbeta om en större uppgift.

På grund av särskilda omständigheter valdes en undersökning av Oskarshamns handelsområde. Anslag till densamma erhöles från Oskarshamns sparbank och detta användes till porto o.d.

Innan arbetet började hade de 10 elever, som skulle utföra detta, erhållit utförliga uppgifter om, vad som menas med en stads handelsområde och de metoder, som tidigare använts för att fastställa detta. Vidare fingo de läsa någon litteratur och därvid särskilt inrikta sig på att studera författarnas metodik. Flera sådana lämpliga uppsatser ingå i Svensk Geografisk Årsbok t.ex. av E. Fredriksson (1930), G. Bauman (1935), H. Rydberg (1937), och i dessa finnas ytterligare litteraturhänvisningar.

Därefter fingo eleverna med tillhjälp av generalstabskartorna taga reda på, vilka socknar, som ligga ungefär mitt emellan Oskarshamn och omgivande städer. Dessa områden fördelades sedan mellan ele-

verna. Pastorsämbetena tillskrevos med förfrågan om, vad som avses med ordet »sta'n» i trakten (Oskarshamn, Västervik, Vimmerby o.s.v.). På detta sätt sökte vi så småningom reda på den ungefärliga sträckningen av handelsområdets gräns. Denna inritades schematiskt på generalstabskartan.

I fortsättningen inriktades arbetet på att närmare precisera denna gräns och att konstatera distributionsgränserna för olika varor. Vidare försökte vi erhålla förklaring till gränsernas sträckning. För detta ändamål fingo eleverna i uppdrag att med hjälp av den studerade litteraturen och ev. egna erfarenheter samt diskussion med affärsmän o.d. uppsätta förslag till frågeformulär avsedda för distribution till personer boende i trakten av den förut skisserade handelsområdesgränsen. Med ledning av dessa förslag uppgjordes en frågelista, som stencilerades i något över 200 exemplar. Denna lista innehöll förfrågan om i vilken stad vissa varor köpas (livsmedel, kläder och skor, köksartiklar, redskap, byggnadsmaterial m.m.), motiven till dessa inköp (avstånd, trafikförhållanden, priser, urval, kvalitet, telefonförbindelser, systembolagets läge m.m.), till vilken stad vissa varor levereras (spannmål, mjölk, ägg, smör, trädgårdsprodukter, kött och boskap, trävaror m.m.), vilka tidningar den tillfrågade prenumererar på, vad som avses med uttrycket »sta'n» i den tillfrågades hemtrakt och om han gör inköp per katalog eller annons. Genom skriftliga förfrågningar vid vissa järnvägsstationer undersöktes också resandetrafiken till Oskarshamn.

Uppspårandet av adresser för utsändning av frågeformulären skedde med hjälp av lokaltelefonkatalogen och därvid utvaldes särskilt folkskollärare, handlande och hemmansägare. Med ledning av de inkomna svaren drogs så handelsområdets gräns på arbetskartorna och där utmärktes också gränserna för de varors distributionsområden, som klarlagts genom ifyllandet av frågeformulären. Den expeditionstjänst, som åtgick till detta sköttes helt av eleverna.

Slutligen inritades också gränsen för stadens telefonområde med ledning av lokaltelefonkatalogen och motboksområdet enl. uppgift från systembolaget. Det hela kompletterades med uppgifter på den viktigaste ortstidningens spridningsområde och antalet affärer i de större samhällena. Genom turlistor och direkta uppgifter från omnibusägarna skaffades material till att rita in stadens busslinjer.

Enskilt arbete av detta slag borde med fördel kunna lämnas till gymnasister i mindre och medelstora städer. För våra största städer ställer sig handelsområdet som ett mer komplicerat problem och de

lämpa sig ej, även på grund av materialets stora omfattning, för en undersökning av denna art.

Om eleverna äro från den trakt, som skall undersökas, kunna de på sommarferierna under cykelturer skaffa sig de nödvändiga uppgifterna. Detta är otvivelaktigt den bästa formen för enskilt arbete av detta slag, då det inte nämnvärt inkräktar på skolarbetet för övrigt. Om flera elever på detta sätt hjälpas åt och var och en under sommaren bearbetar sitt material, kommer själva sammanställningen av det hela ej att taga lång tid i anspråk, under förutsättningen att lärarens planläggning varit god. Eleverna ha härigenom ökat sin egen hembygdskunskap och resultatet av deras arbete kan komma till nytta vid undervisningen i fortsättningen. Kanske blir materialet rent av sådant att eleverna kunna få se sitt arbete i tryck.

C. E. NORDENSKJÖLD.

NAMNKUNSKAP OCH GEOGRAFI

Vid geografilärarnas riksmöte i Göteborg 1943 höll ledamoten av 1940 års skolutredning rektor Elisabeth Dahr ett föredrag om »Geografiundervisningen i folkskola och realskola». En sats i hennes föredrag, att folkskolans geografiundervisning skulle ha en alldeles särskild uppgift i att, som det heter i det i Geografiska Notiser 1943, n:r 3 tryckta föredraget, lägga en säker grund för realskolans undervisning i geografi genom »inpräglingen av ett elementärt namnförråd» eller som det vid föredragets framförande betonades, en innötning av säkra geografiska fakta, gav en så god kännare av folkskolans arbetsformer som fil. mag. G. Wilske anledning att framhålla, att »reaktionära tendenser i form av krav på ökad namnträning o.d. inom folkskolan måste tillbakavisas».

Rektor Dahrs framhävande av att folkskolans geografiundervisning särskilt skulle beflita sig om inpräglingen av vissa namn, en inprägling, som borde stå sig genom åren, har tydligen satt i gång en diskussion. Docent Edvard Thormænius publicerade i Svenska Dagbladet 6/9 1943 en uppmärksammat artikel »Vad heter Vätterns avlopp?», och i n:r 4 av Geografiska Notiser 1943 hade docent David Hannerberg en intressant framställning »Svensk namnkunskap och svensk geografi».

Jag tillåter mig att se litet närmare på vad Thormænius tänkt sig såsom särskilt värdefullt att »inpräglade», och huru han tänkt sig kon-

trollen av det inpräglade efter en längre tids magasinering i en skolelevs minne. Thermænius uppehåller sig vid rinnande vatten (Norrlandsälvar, Göta älv, Motala ström, Norrström och Rönneå), en residensstad (Mariestad) samt några städers storleksordning (näst största staden i några svenska landskap), och kontrollen synes ha tillgått så, att i Ring I³ eleverna utan någon varning fingo en lappskrivning med ett antal frågor. På den »snart sagt klassiska» frågan att i ordning räkna upp Norrlands älvar kunde endast en av de 27 eleverna leverera ett oklanderligt svar. Jag vågar påstå, att om provet företagits i en motsvarande klass på låt oss säga 1870-talet, hade examinatorn fått ett mera lysande resultat. Jag minns en gammal dam, som på tal om Väst-kustens skärgård helt reflexmässigt rabblade: »Orust, Tjörn och Hisingen i Bohuslän», förmodligen en reminiscens från någon geografi, och jag har träffat en hel del äldre herrar, som ofelbart med fenomenal hastighet kunnat räkna upp städerna i t.ex. Skaraborgs län, varvid dock den sent blivna staden Tidaholm utelämnats. Det är ingen tvekan om, att det är möjligt att lägga en geografiundervisning så att man snabbt kan få svar på frågan om älvarna där och städerna här, men det är ett för länge sedan förbleknat ideal, åtminstone i folkskolan, där kombinationen mellan namn och karta slagit så fullt igenom, att nutida ungdom känner det såsom utanför fair play att konfronteras med geografiska uppräbblingsuppgifter, medan de däremot på ett helt annat sätt finna sig tillrätta med uppgifter inför en karta. Kartan må sedan vara en glob, väggekarta, kartbok, konturkarta eller t.o.m. en karts-kiss, som de själva kanske totat till. För var och en, som sökt tränga in i geografiundervisningens problem, står denna förändring såsom ett utomordentligt framsteg. Ej minst idrotten har bidragit till denna kartförtrogenhet. Det förvånade mig därför mycket, att docent Thermænius ej hade ett ord om kartan i samband med undersökningen av elevernas geografiska kunskaper — annat än många citat ur Snoilskys »Sveriges karta».

Som höjdpunkten i den geografiska okunnighet, vilken docent Thermænius avslöjade, framstod att endast 6 av de 27 eleverna kunde angiva Motala Ström såsom Vätterns avlopp, och ej mer än 3 kunde placera Norrköping (det gällde att svara på vilken som var den största staden vid Vätterns avlopp) — »Göta kanal med Motala som största stad är det vanligaste svaret». Ja, vid ett annat tillfälle, då eleverna voro varskodda, och då resultatet i stort sett var gott, blev det ännu sämre i fråga om Vätterns avlopp. Docent Thermænius är fullständigt förbryllad över detta förhållande, som jag funnit vara det ur geografi-

undervisningens synpunkt intressantaste i artikeln. När jag läst den, tog jag fram några skolkartor, och jag fann, att det var ej lätt att finna namnet Motala ström på dessa. Så t.ex. saknades det på den i stor utsträckning i folkskolan använda Bergvalls skolatlas (1938). På skolkartorna var i de flesta fall t.o.m. själva flodlinjen svår att avläsa. Jag anser mig därför kunna påstå, att ytterst få skolelever av kartan lärt sig, att Motala ström är Vätterns avlopp och att Norrköping ligger vid detta vattendrag. Att begära, att en ungdom vid en flyktig repetition skall snappa upp dessa fakta från kartboken, är i flertalet fall en orimlighet. Däremot tronar på dessa kartor namnet Göta kanal med stora bokstäver på den särdeles fylligt markerade kanallinjen. Misstaget är således — utan att på något sätt vara ursäktligt — fullt begripligt, då det gäller elever, som blivit vana vid att hämta sin geografiska visdom från kartan. Och jag undrar på vilka skolkartor man kan avläsa något beträffande Norrström. Docent Thermænius intressanta undersökning bör ge oss geografilärare en maning, att genom detaljerade kartskisser komplettera skolkartorna, där dessa förete alltför stora skröpligheter. Att vi skulle vara tillfreds med att Motala ström och Norrström äro obekanta för eleverna, därför att namnen saknas på skolkartor, har naturligtvis ej någon menat.

Vid ett prov av ungdomens geografiska kunskaper — gärna namnkunskap — bör man utgå från någon sorts karta och avstå från det för åldringarna så oerhört imponerande rabblat. Det är kartkunskapen man bör undersöka och ej vederbörandes eventuella mnemoteknik — att Norrlands älvar komma i bokstavsföljd är ju visserligen lika värdefullt att veta vid lappskrivningen som kunskapen att I (i låte) går före v (i vände) kan vara vid läsningen av »Herren välsigne oss», men jag tror, att det är oändligt mycket värdefullare, att Norrlands älvars namn liksom vakna i minnet, gärna sakta och dröjande, vid åskådandet av en karta, än att den riktiga namnraden kommer som en brusande bäck om våren, då man slungar fram frågan om Norrlands älvar. I princip ställer jag mig således avvisande mot prov, som bestå i en hastig uppräknings av namn, även om det i särskilda fall, t.ex. såsom docent Hannerberg föreslår, efter en stunds överläsning i kartboken, kan vara på sin plats. Men vid ett generalprov på Norrlands älvar, så synes mig det värdefulla just vara, att provet sker i samband med en karta, t.ex. en kartskiss, med floder, sjöar, större fjällområden, städer och huvudjärnvägar någorlunda tydligt markerade, varvid ett och annat namn bör vara utsatt på kartan. En flitig övning med dylika uppgifter torde ganska snart föra med sig en riklig användning av

kartskisser i stil med, vad jag i »Kartskissen — geografiundervisningens A och O» framhållit i »Skola och Samhälle», 1941. Har man blivit van vid att i kartskisser omsätta t.ex. Sundsvalls läge innanför Alnön med Indalsälvens och Ljungans närbelägna mynningar, Ångermanälvens breda och relativt långa lugna nedre lopp, där de många sågverken och pappersmassfabrikerna ligga längs älven och Härnösand längst ut, Lule älv med de nästan flodliknande två stora sjösystemen, Ume älv med den med huvudfloden i längd konkurrerande bifloden, som infaller ganska nära mynningen samt avvattningen av våra två största fjällområden, ja, då har man nog sannolikheter för ett gott resultat vid prov med karta ej blott i fråga om Norrlands älvar utan även då proven utsträckas till främmande länder.

Säkerligen är det vid geografiundervisningen mången gång betydelsefullt att länens residensstäder äro kända av eleverna. Men att som probersten härvid välja Mariestad i Skaraborgs län, har vid en lappskrivning, som skall avverkas i flygande fläng, en viss anstrykning av provokation, då ju länets namn hänvisar till en annan, kulturellt mera betydande stad än Mariestad, även om det obestriddigen är ett intressant geografiskt faktum, att samtliga länen vid Väneren ha residensstäderna vid nämnda sjö. Men jag skulle dock vilja begränsa provet om residensstäderna till län, där residensstaden haft en obestriddigt ledande roll inom länet, varpå vi ha många goda exempel.

Städernas storleksordning är mången gång av stort geografiskt intresse, men i docent Hannerbergs undersökning framhålles också begränsningen av detta kunskapsvärde, då han beträffande Sveriges i storlek femte stad framhåller, att det »ligger en aning vetande» i svaret Gävle. Låt oss utgå från att även geografiundervisningen avser att lära för livet. Hur är det då med skolkunskapen om vår femte stad hos de damer och herrar, som avslutade sin skolgång före förra världskriget — det bör väl vara ungefär hälften av den läskunniga delen av det svenska folket — hos dessa borde den för livet inpräglade femte staden vara just Gävle och ej Hälsingborg. Det är kanske ej alldeles olämpligt att erinra om att Tegnér, Geijer och Berzelius utan tvivel lärde sig att storleksordningen av Sveriges fem största städer var Stockholm, Göteborg, Karlskrona, Norrköping och Gävle, medan Malmö på den tiden fick nöja sig med den blygsamma 9:e platsen. Det förefaller mig nästan som om den något efemära rangordningen för ögonblicket ej får skymma bort det geografiskt intressanta, som ligger i storleksväxlingen. Med andra ord städernas storleksplaceringar böra behandlas ur den geografiska utvecklingens synpunkt, och städernas folkmängdssiffror

höra därför mera hemma i tabeller, som böra göras till föremål för diagram och andra intresseväckande arbetsövningar, än i barnaminnets, trots allt, trånga vrå. Jag tillåter mig framkasta den sannolikt hädiska synpunkten, att det vore långt värdefullare att innöta vanan att slå upp i sista upplagan av Statistisk Årsbok för Sverige än att inpräglad storleksordningen av våra städer. Det är icke utan en viss rysning jag tänker på vilka av Tysklands städer, som vid freden i storleksordning äro, låt oss säga Tyskland 10 största städer. Har icke en hel del väl inpräglad geografisk kunskap här gått förlorad samtidigt som ruinhögarna vuxit. Skall den del av vårt folk, som redan lämnat skolbänkarna, fortsätta att mala en rangordning om vilken vi endast veta, att den är hopplöst föråldrad? Kommer ej här vanan, förmågan och viljan att i tabeller och på kartor inhämta ett geografiskt vetande att betyda mer, än att man en gång fått säkra fakta inpräglade?

Hade geografiundervisningen en obegränsad tid till sitt förfogande, så vore kanske ej så mycket att säga om kravet på den fasta namninpräglingen, men nu, när ingen geografilärare tar till orda beträffande sitt ämne utan att upphäva mycket berättigade klagorop över det orättfärdigt snålt tillmätta timantalet för det betydelsefulla ämnet, måste man ej då främst inrikta sig på geografiundervisningens livsnerv — elevernas intresse för kartan. Och detta kan man ej främja genom krav på återgång till forna tiders namnrabbling. Har ej världskrigets tidningar givit oss en åskådlig lektion i vad det är, att beträffande geografiska namn ha lärt för livet? Hur oändligt många namn ha ej titt och tätt under kriget ekat i våra radioapparater, fyllt våra tidningspalter, fångat våra tankar och utgjort vårt samtalsämne — hur var det möjligt? Jo, genom tidningarnas otaliga kartskisser. Förmågan — eller låt oss hellre säga lusten — att avläsa en kartskiss har här varit betydelsefullare än ett minne fullproppat med namn, vilka dock aldrig kunde förslå för livets snabbt skiftande situationer. Viljan och förmågan att ständigt kunna lära sig något, är här, som på så många andra områden, viktigare än att ha mycket »inpräglat». Intresseväckande arbetsformer vid geografiundervisningen är det angelägnaste.

SVEN SWEDBERG.

LEDARE FÖR JORDBRUKSLÄGER — EN UPPGIFT FÖR BLIVANDE GEOGRAFILÄRARE

Som bekant saknas erforderlig arbetskraft inom jordbruket, och för att utfylla denna brist ha länsarbetsnämnderna bl.a. organiserat s.k. arbetsläger för ungdom, särskilt skolungdom. Under en månad eller mera placeras ungdomarna ut på gårdar för att hjälpa till med betgallring, bönhackning, torvupptagning, skördearbete o.d. En stor del av dessa ungdomar komma från våra läroverk och då särskilt från gymnasierna.

Arbetslägren bestå normalt av 12 deltagare, en ledare samt en husmor. Lägren förläggas på den gård, där arbetet skall utföras.

Såsom ledare för dessa läger ha fungerat personer med alla möjliga yrken och mycket olika utbildning, såsom kontorsanställda, studenter och elever vid handelsgymnasierna. Den kategori, som däremot särskilt borde vara representerad, lärare och lärarkandidater, lyser nästan helt med sin frånvaro. Detta är desto mer att beklaga, som lärarna som lägerledare skulle erhålla ytterligare en nyttig erfarenhet i sin pedagogiska utbildning. Den dagliga samvaron med de unga i arbete och på fritid samt kravet att leda deras arbete såväl som deras förströelser ger upphov till en god pedagogisk självskolning och en övning att leda, som borde vara till stor nytta i lärarkallet.

Särskilt är detta något för geografilärare och blivande geografilärare att tänka på. Söndagar, helger och helgdagsaftnar kunna nämligen delvis ägnas åt studier i traktens geografi, åt trevliga utflykter, varvid intresset för studiet av landskapets natur och kultur kan väckas hos ungdomarna. Det behöver inte alls bli något torrt inpluggande av fakta, som komma eleverna att tycka, att de inte ens i betfälten eller torvmossarna kunna bli kvitt skolplugget.

Den blivande arbetsledaren bör, sedan han satt sig in i skötseln av lägrens matransonering och bokföring, genom turisthandböcker, geografisk och annan litteratur m.m. sätta sig in i traktens geografi, vilka sevärdheter, som kunna beses, något om traktens historia, dess växtvärld o.s.v. Sedan kunna frivilliga exkursioner anordnas med deltagarna.

Som ledare för ett jordbruksläger på Högestads gård i Skåne invid Fyledalen, ledde förf. i sommar sålunda bl.a. en exkursion till de närliggande kol- och järnmalmsförekomsterna samt Röddingebergs fruktodlingar. Här funnos rikliga tillfällen till diskussioner om Sveriges

järnmalmer, de franska minnettemalmerna, jordens och särskilt Sveriges stenkolsförekomster, förkastningar, överskjutningar, Skånes tektonik, den stora fruktodlingen i Kristianstads län, tobaksodling m.m. Med spänning grepo sig deltagarna an med sökandet efter fossil i kolen. I fortsättningen besågo vi kvartssandsindustrien i Fyledalen, bebyggelsen i Sjöbotrakten och avslutade exkursionen med att se på en »flygande fästning», som hade gått ned i området. Det omväxlande programmet syntes ha tillfredsställt alla deltagarna.

Under en fri eftermiddag undersökte vi en skärning i en rullstensås och ungdomarna fingo försöka sig på en tolkning av åsens uppkomst, något som blev synnerligen underhållande genom alla de revolutionerande teorier, som därvid kommo fram. En rad kullar, på vilka de förut hackat potatis visade sig vid närmare undersökning utgöra delar av denna ås. Här diskuterade vi inlandsisens verksamhet i Skåne och på andra håll. Mälartraktens rullstensåsar och deras kulturgeografiska betydelse samt åsarnas betydelse som kommunikationsleder, allt sådant kunde här diskuteras.

På arbetsplatsen kan mången gång anknytning erhållas till skolans geografistudier. I betfälten kan man t.ex. påpeka lerornas speciella produkter, sockerbeter, korn och vete och i potatisåker tala om rågen, havren och potatisen som typiska sandjordsväxter. Här kan också nämnas något om dessa kulturväxters utbredning och koncentring, särskilt i vårt land.

Det finnes sålunda många möjligheter för den ledare, som själv är geografiskt intresserad, att väcka intresset även hos deltagarna. Den geografiska undervisningen bör dock ske utan minsta tvång och helst genom diskussion utan föredrag. Vidare måste givetvis en ledare tänka på att deltagarna först och främst kommit ut för jordbruksarbetets skull och att också andra intressen såsom idrott o.d. böra tillgodoses på deras fritid. Tillfälle till vila och bad såsom rekreation efter det ansträngande jordbruksarbetet måste också beredas deltagarna.

Ofta kunde det rent av vara fördelaktigt om en klassföreståndare blir ledare för en grupp ur sin egen och eventuellt några andra klasser. En geografilärare kan bilda en grupp av elever från klasser, där han undervisar i sitt huvudämne.

Här finnes sålunda ett rikt verksamhetsfält för lärare och lärarekandidater. Ej minst för dem, som tänka genomgå provår, bör ledarskapet vid ett arbetsläger bli till stor nytta, genom den nära kontakt, som uppkommer mellan ledare och deltagare. Lägerledaren erhåller

ett litet arvode för sitt besvär, 5 kr. per dag. Den mindre goda komfort, som man ju alltid måste underkasta sig på ett dylikt läger samt besväret med bokföringen och den kanske onödigt noggranna kontrollen av använda kuponger får lägerledaren ta som en nyttig fostran. I sistnämnda avseende borde en förändring göras. Nu ansvarar lägerledaren för redovisningen av de matransoner, som lägret erhållit, något som lämpligen borde tillkomma husmodern.

C. E. NORDENSKJÖLD.

FORTBILDNINGSKURS FÖR GEOGRAFI- LÄRARE

Vid Geografilärarnas riksförenings möte i Göteborg 1943 beslöt föreningen ingå till Skolöverstyrelsen med anhållan om utverkande av anslag för en fortbildningskurs för lärare med särskild inriktning på den ekonomiska geografien. Som i Geogr. Notiser 1943 h. 3 meddelades, ingick arbetsutskottet till Skolöverstyrelsen med en anhållan härom, som emellertid Skolöverstyrelsen då ej ansåg sig finna plats till i de många anslagskrav, som den hade att framställa.

I år har emellertid Skolöverstyrelsen ingått med begäran om anslag till en dylik fortbildningskurs för geografilärare. Det är med uppskattning och tillfredsställelse som geografilärarna hälsa denna Skolöverstyrelsens åtgärd. Det är att hoppas att Ecklesiastikministern skall behärta en anhållan, vars förverkligande är högst behövlig för lärarna och geografiundervisningen i skolan.

De omvälvningar, som skett både i vårt lands ekonomisk-geografiska struktur och i all världens politiska geografi och kulturgeografi med alla följdfenomen i befolkningsförskjutning m.m., äro av den betydelsefulla art, att skolmännen ha ytterst stort behov att få en samlad översikt därav och deras verkande faktorer. Lika stort är behovet för lärarna att genom exkursioner i ett lämpligt område, där kursen hålles, få lära känna det svenska landskapet i dess natur- och kulturutrustning och få träning att leda exkursioner.

H. N.

Nyheter från Norstedts

Världskarta

av Furuskog, fysisk karta i van der Grintens projektion. Skala 1 : 20 000 000, format 215 × 170 cm.

Uppf. på väv med stavar exkl. skatt 52.— kr.

Karta över Europa

av Ehlin-Söderlund, natur- och kulturgeografisk karta. Skala 1 : 2 500 000.

Uppf. på väv med stavar exkl. skatt 65.— kr.

Karta över Bibelns länder

av Furuskog, fysisk karta. Skala 1 : 2 000 000.

Uppf. på väv med stavar exkl. skatt 36.— kr.

Filmbilder

ett stort urval bildserier för Geografi — Kristendom — Historia.

Filmskiptikon

Panolux,

den första svenska projektionsapparaten, där även objektivet linser slipas inom landet. Leverans vid höstterminens början.

Pris exkl. skatt 295.— kr.

Kartor och filmbilder sändas till påseende på åtta dagar.

P. A. NORSTEDTS & SÖNER

Skolavdelningen

STOCKHOLM

För den elementära undervisningen i Sveriges geografi

har Svensk Filmindustri Skolfilmsavdelning under arbete en ny skolfilmserie under namnet SVERIGES GEOGRAFI. Filmerna redigeras av en kommitté, bestående av professor Helge Nelson, lärarinnan vid Stockholms Folkskoleseminarium Elvi Rydefält och fil. lic. Allan Weinhausen.

Första delen, omfattande Skåne, föreligger nu färdig.

Reliefkarta i Skånefilmen.

Skolor och lärare inbjudas att taga del av filmen. Alla upplysningar om förhyrning och inköp lämnas av

SVENSK FILMINDUSTRI

Skolfilmavdelningen

Kungsgatan 36

STOCKHOLM

KARTOR

Redigeras / Ritas

Tryckas / Försäljas

GENERALSTABENS
LITOGRAFISKA ANSTALT

STOCKHOLM